



## Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

25. studenoga 2021.\*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EZ) br. 2201/2003 – Nadležnost za odlučivanje o zahtjevu za razvod braka – Članak 3. stavak 1. točka (a) – Pojam ‚uobičajeno boravište‘ stranke koja pokreće postupak”

U predmetu C-289/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu, Francuska), odlukom od 13. veljače 2020., koju je Sud zaprimio 30. lipnja 2020., u postupku

**IB**

protiv

**FA,**

SUD (treće vijeće),

u sastavu: A. Prechal, predsjednica drugog vijeća, u svojstvu predsjednice trećeg vijeća, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (izvjestiteljica) i N. Wahl, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za osobu IB, F. Ingold i E. Ravin, *avocats*,
- za osobu FA, A. Boiché, *avocat*,
- za francusku vladu, E. de Moustier, T. Stehelin, D. Dubois i A. Daniel, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, J. Möller, M. Hellmann i U. Bartl, u svojstvu agenata,
- za Irsku, M. Browne, A. Joyce i J. Quaney, u svojstvu agenata,

\* Jezik postupka: francuski

- za portugalsku vladu, L. Inez Fernandes, S. Duarte Afonso, P. Barros da Costa i L. Medeiros, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, u početku M. Heller, W. Wils i M. Wilderspin, a zatim M. Heller i W. Wils, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 8. srpnja 2021.,

donosi sljedeću

### Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL 2003., L 338, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 133. i izmjena SL 2014., L 46., str. 22.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru brakorazvodne parnice između bračnih drugova IB i FA.

### Pravni okvir

#### *Uredba (EU) br. 1347/2000*

- 3 U skladu s uvodnim izjavama 4., 8. i 12. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim stvarima i stvarima koje se odnose na roditeljsku odgovornost za zajedničku djecu (SL 2000., L 160, str. 19.), koja je od 1. ožujka 2005. stavljena izvan snage Uredbom br. 2201/2003:

„(4) Određene razlike između nacionalnih pravila koja reguliraju nadležnost i priznavanje presuda onemogućavaju slobodno kretanje osoba i nesmetano funkcioniranje unutarnjeg tržišta. Stoga je opravdano donijeti odredbe kojima se dopušta ujednačavanje pravila o sukobu nadležnosti u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, tako da se pojednostavljuju formalnosti s ciljem brzog i automatskog priznavanja odluka i njihova izvršenja.

[...]

- (8) Kako bi se omogućilo što šire kretanje osoba, ovom se Uredbom trebaju predvidjeti dosljedne i ujednačene mjere. [...]

[...]

- (12) Kriteriji nadležnosti utvrđeni u ovoj Uredbi temelje se na načelu da mora postojati stvarna poveznica između dotične osobe i države članice koja izvršava nadležnost. Odluka o uključivanju određenih kriterija odgovara činjenici da oni postoje u različitim unutarnjim pravnim porecima i da su ih usvojile druge države članice.”[neslužbeni prijevod]

**Uredba br. 2201/2003**

4 U skladu s uvodnom izjavom 1. Uredbe br. 2201/2003:

„Europska zajednica postavila si je za cilj uspostavu područja slobode, sigurnosti i pravde u kojemu je osigurano slobodno kretanje osoba. U tu svrhu, Zajednica donosi, između ostaloga, mjere u području pravosudne suradnje u građanskim stvarima koje su potrebne za ispravno djelovanje unutarnjega tržišta.”

5 U članku 1. Uredbe br. 2201/2003, naslovljenom „Područje primjene”, u stavku 1. određuje se:

„Ova se Uredba primjenjuje, bez obzira na prirodu suda, u građanskim stvarima koje se odnose na:

(a) razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka;

[...]”

6 U članku 3. te uredbe, naslovljenom „Opća nadležnost”, određeno je:

„1. U predmetima koji se odnose na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka, nadležni su sudovi država članica

(a) na čijem području:

– bračni drugovi imaju uobičajeno boravište, ili

– su bračni drugovi imali zadnje uobičajeno boravište, ako jedan od njih i dalje ima isto boravište, ili

– protustranka ima uobičajeno boravište, ili

– u slučaju zajedničkog prijedloga za pokretanje postupka, ima uobičajeno boravište bilo koji od bračnih drugova, ili

– stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje godinu dana prije pokretanja postupka, ili

– stranka koja pokreće postupak ima uobičajeno boravište, ako je on ili ona tamo imao boravište najmanje šest mjeseci prije pokretanja postupka, a on ili ona je bio državljanin države članice o kojoj je riječ ili, u slučaju da je riječ o Velikoj Britaniji ili Irskoj, tamo imao svoj ‚domicile’;

(b) prema državljanstvu oba bračna druga ili, u slučaju Velike Britanije ili Irske, prema ‚domicile’ oba bračna druga.

2. U svrhe ove Uredbe, ‚domicile’ označava isti pojam koji označava u pravnim sustavima Velike Britanije i Irske.”

7 U skladu s člankom 6. navedene uredbe, naslovljenim „Isključiva priroda nadležnosti u skladu s člancima 3., 4. i 5.“:

„Protiv bračnog druga koji:

(a) ima uobičajeno boravište na području države članice; ili

(b) je državljanin neke države članice, ili, u slučaju Velike Britanije i Irske, ima ‚domicil‘ na državnom području jedne od navedenih država članica,

može biti pokrenut postupak u drugoj državi članici samo u skladu s člancima 3., 4. i 5.“

8 U članku 19. te uredbe, naslovljenom „Litispendencija i paralelni postupci“, u stavku 1. određuje se:

„Ako je postupak koji se odnosi na razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka između istih stranaka pokrenut pred sudovima različitih država članica, sud pred kojim je postupak započeo kasnije s njim zastaje, po službenoj dužnosti, dok se ne utvrdi nadležnost suda pred kojim je postupak započeo ranije.“

9 Članak 66. Uredbe br. 2201/2003, naslovljen „Države članice s dva ili više pravnih sustava“, glasi kako slijedi:

„S obzirom na državu članicu u kojoj se na predmete uređene ovom Uredbom primjenjuju dva ili više pravnih sustava ili zbirki propisa u različitim teritorijalnim jedinicama:

(a) svako pozivanje na uobičajeno boravište u toj državi članici odnosi se na uobičajeno boravište u teritorijalnoj jedinici;

[...]”

#### ***Uredba (EZ) br. 4/2009***

10 U skladu s člankom 3. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL 2009., L 7, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138.):

„U stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja u državama članicama sudsku nadležnost ima:

[...]

(c) sud koji je u skladu sa svojim pravom nadležan za postupke o statusu osobe čiji je predmet o uzdržavanju povezan s tim postupkom, osim ako nadležnost nije utemeljena isključivo na državljanstvu jedne od strana; ili

[...]”

### **Uredba (EU) 2016/1103**

- 11 Uvodne izjave 15. i 49. Uredbe Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (SL 2016., L 183, str. 1.) glase kako slijedi:

„(15) Kako bi se vjenčanim parovima dala pravna sigurnost u pogledu njihove imovine i kako bi im se ponudila određena predvidljivost, sva pravila koja se primjenjuju na bračnoimovinske režime trebalo bi obuhvatiti u jednom instrumentu.

[...]

(49) Kada se ne izabere nikakvo mjerodavno pravo te s ciljem usklađivanja predvidljivosti i pravne sigurnosti sa stvarnim životnim okolnostima u kojima se par nalazi, ovom bi Uredbom trebalo uvesti usklađena kolizijska pravila za utvrđivanje prava mjerodavnog za svu imovinu bračnih drugova na temelju ljestvice poveznica. Prvo zajedničko uobičajeno boravište bračnih drugova nedugo nakon sklapanja braka trebalo bi biti prvi kriterij, ispred prava zajedničkog državljanstva bračnih drugova za vrijeme braka. [...]”

- 12 U članku 5. stavku 1. navedene uredbe određuje se:

„Ne dovodeći u pitanje stavak 2., kada je pred sudom države članice pokrenut postupak za odlučivanje o zahtjevu za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka na temelju Uredbe (EZ) br. 2201/2003, sudovi te države nadležni su za odlučivanje u stvarima bračnoimovinskog režima povezanima s tim zahtjevom.”

### **Glavni postupak i prethodno pitanje**

- 13 IB, francuski državljanin, i FA, njegova supruga, irska državljanica, vjenčali su se 1994. u Brayu (Irska). Imaju troje punoljetne djece.
- 14 Osoba IB 28. prosinca 2018. podnijela je zahtjev za razvod braka tribunalu de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu, Francuska).
- 15 Rješenjem od 11. srpnja 2019. i u skladu sa zahtjevima osobe FA, sudac za obiteljske predmete pri tom sudu proglasio se mjesno nenadležnim za odlučivanje o razvodu bračnih drugova. Naime, smatrao je da samo utvrđenje mjesta rada osobe IB u Francuskoj nije dovoljno da bi se smatralo da je njezina volja bila ondje utvrditi svoje uobičajeno boravište, neovisno o poreznim i administrativnim posljedicama te o životnim navikama koje iz toga proizlaze.
- 16 Osoba IB 30. srpnja 2019. podnijela je žalbu protiv tog rješenja cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu, Francuska), zahtijevajući od njega, među ostalim, da proglasi tribunal de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu) mjesno nadležnim za odlučivanje o razvodu braka dotičnih bračnih drugova. U tom pogledu osoba IB tvrdi da od 2010. obavlja svoje profesionalne djelatnosti u Francuskoj, a stalno i trajno od svibnja 2017. Nadalje, ističe da se ondje uselio u stan koji pripada njegovu ocu, da ondje vodi društveni život te da on i supruga vode usporedne svakodnevice zbog toga što ona odbija doći živjeti u Francusku, iako ondje redovito boravi, u pariški stan ili kuću za odmor kupljenu 2017.

- 17 Osoba FA tvrdi pak da se nikada nije razmatralo da se obitelj preseli u Francusku. Dakle, uobičajeno boravište obitelji nalazi se u Irskoj i osoba IB nikada nije promijenila svoje boravište, nego je samo promijenila adresu mjesta rada. Osim toga, činjenica da osoba IB već više od šest mjeseci radi i prima svoj dohodak u Francuskoj nije dovoljna da bi se utvrdilo njezino uobičajeno boravište u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003. Naime, osoba IB nastavila je dolaziti u obiteljski dom koji se do kraja 2018. nalazio u Irskoj, ondje je vodila život kao nekad te se u Irskoj savjetovala s odvjetnikom kad su bračni drugovi, počevši od rujna 2018., razmatrali razvod braka.
- 18 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, nesporno je da se obiteljski dom dotičnih bračnih drugova nalazio u Irskoj, gdje se obitelj nastanila tijekom 1999. i gdje je kupila nekretninu koja čini zajedničko kućanstvo. Osim toga, osoba FA zadržala je svoje uobičajeno boravište u Irskoj na dan kad je osoba IB pokrenula postupak razvoda, prije pokretanja tog postupka nije došlo do rastave te se ni na temelju jednog elementa ne može utvrditi da su bračni drugovi imali zajedničku namjeru premjestiti zajedničko kućanstvo u Francusku, a mnogi dokazi utvrđuju osobnu i obiteljsku vezu osobe IB s Irskom, kamo je ona svakog vikenda odlazila kako bi se sastala sa svojim bračnim drugom i djecom.
- 19 Međutim, taj sud smatra da povezanost osobe IB s Irskom ne isključuje povezanost s Francuskom, u koju je od 2017. svaki tjedan odlazila kako bi ondje radila, pri čemu je, kao i prvostupanjski sud, napomenuo da je osoba IB zapravo dugi niz godina imala dva boravišta, jedno, obiteljsko, u Irskoj, a drugo, profesionalno, u Francuskoj, tako da elementi povezanosti osobe IB s Francuskom, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, nisu povremeni ni uzgredni te je osoba IB ondje smjestila središte svojih profesionalnih interesa barem od 15. svibnja 2017.
- 20 U tom pogledu, sud koji je uputio zahtjev ipak pojašnjava da, iako se može smatrati da je osoba IB imala stalno i trajno boravište u Francuskoj barem šest mjeseci prije nego što je pokrenut postupak pred tribunalom de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu), ona ipak nije izgubila svoje boravište u Irskoj, gdje je održavala obiteljske veze i gdje je redovito boravila zbog svojih osobnih potreba. Taj sud iz toga zaključuje da su irski i francuski sudovi jednako nadležni za odlučivanje o razvodu braka dotičnih bračnih drugova.
- 21 Navedeni sud u tom pogledu pojašnjava da je načelo da se ista osnova nadležnosti može nalaziti u dvjema državama članicama Sud utvrdio u presudi od 16. srpnja 2009., Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474), ali ističe da se predmet u kojem je donesena ta presuda odnosio na primjenu kriterija državljanstva, čija je objektivna definicija to da dva bračna druga mogu biti državljani dviju država članica, dok je u predmetu u glavnom postupku riječ o uobičajenom boravištu, čija definicija sama po sebi podrazumijeva tumačenje.
- 22 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, pojam „uobičajeno boravište” u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003 autonoman je pojam prava Unije koji zahtijeva tumačenje Suda.

- 23 U tim je okolnostima cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) odlučio prekinuti postupak i postaviti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Kada, kao u ovom slučaju, iz činjeničnih okolnosti proizlazi da jedan od bračnih drugova vodi život u dvjema državama članicama, može li se smatrati, u smislu članka 3. Uredbe 2201/2003 i radi njegove primjene, da taj bračni drug ima uobičajeno boravište u dvjema državama članicama, tako da su, ako su uvjeti navedeni u tom članku ispunjeni u objema državama članicama, sudovi tih dviju država jednako nadležni za odlučivanje o razvodu?”

### **Postupak pred Sudom**

- 24 Cour d'appel de Paris (Žalbeni sud u Parizu) u svojoj je odluci kojom se upućuje prethodno pitanje zatražio od Suda da o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u ubrzanom postupku, predviđenom člankom 105. Poslovnika Suda.
- 25 Na prijedlog suca izvjestitelja i nakon saslušanja nezavisnog odvjetnika, predsjednik Suda odbio je taj zahtjev rješenjem od 15. srpnja 2020.
- 26 Ta se odluka temelji na utvrđenju prema kojem, osim upućivanja na okolnost da organizacija života dotičnih bračnih drugova ovisi o utvrđivanju nadležnosti irskih ili francuskih sudova, koja ipak nije dovoljna za razlikovanje ovog predmeta od drugih predmeta u području razvoda, sud koji je uputio zahtjev nije iznio nijednu okolnost na temelju koje bi se moglo utvrditi da priroda predmeta zahtijeva postupanje u kratkim rokovima, u skladu s člankom 105. stavkom 1. Poslovnika.
- 27 Osoba IB obrazloženim dopisom od 17. veljače 2021., na temelju članka 76. stavka 1. Poslovnika, zatražila je da se održi rasprava.
- 28 Prilikom ispitivanja tajništva Suda o tom zahtjevu, s obzirom na zdravstvenu krizu, osoba IB dopisom od 2. ožujka 2021. pristala je na to da se rasprava zamijeni mogućnošću pisanog odgovora na pisana očitovanja drugih stranaka i zainteresiranih osoba iz članka 23. Statuta Suda Europske unije.
- 29 Osim osobe IB, francuska vlada i Irska te Europska komisija iskoristile su tu mogućnost te su podnijele očitovanja.

### **Prethodno pitanje**

- 30 Svojim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 3. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da bračni drug koji dijeli svoj život između dviju država članica može imati uobičajeno boravište u tim dvjema državama članicama, tako da bi sudovi tih država mogli biti nadležni za odlučivanje o zahtjevu za raskid bračne veze.
- 31 Kao što to proizlazi iz njezine uvodne izjave 1., Uredba br. 2201/2003 pridonosi uspostavi područja slobode, sigurnosti i pravde u kojem je osigurano slobodno kretanje osoba. U tu svrhu tom se uredbom u poglavljima II. i III. utvrđuju, među ostalim, pravila koja uređuju nadležnost te priznavanje i izvršenje sudskih odluka u području raskida bračne veze, pri čemu ta pravila imaju za cilj osigurati pravnu sigurnost (presuda od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 33. i navedena sudska praksa).

- 32 U tom smislu valja navesti da se u članku 3. navedene uredbe, koji se nalazi u njezinu poglavlju II., utvrđuju opći kriteriji za nadležnost za razvod, zakonsku rastavu ili poništaj braka. Ti objektivni, nekumulativni i isključivi kriteriji odgovaraju na potrebu pravnog uređenja prilagođenog posebnim potrebama sporova u području raskida bračne veze (presuda od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 40.).
- 33 U tom pogledu, iako se u članku 3. stavku 1. točki (a) prvoj do četvrtoj alineji Uredbe br. 2201/2003 izričito navode kriteriji uobičajenog boravišta bračnih drugova i stranke koja pokreće postupak, članak 3. stavak 1. točka (a) peta alineja i članak 3. stavak 1. točka (a) šesta alineja te uredbe dopuštaju primjenu pravila o nadležnosti *forum actoris* (presuda od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 41.).
- 34 Naime, potonjim se odredbama pod određenim uvjetima sudovima država članica na čijem se području nalazi uobičajeno boravište stranke koja pokreće postupak priznaje nadležnost za odlučivanju o raskidu bračne veze. Tako se u članku 3. stavku 1. točki (a) šestoj alineji Uredbe br. 2201/2003 propisuje ta nadležnost ako je stranka koja pokreće postupak ondje boravila najmanje šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva i ako je državljanin predmetne države članice ili, u slučaju Irske i Ujedinjene Kraljevine, ondje imala svoj domicil (vidjeti u tom smislu presudu od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 42.).
- 35 Tom odredbom nastoje se zaštititi interesi bračnih drugova te ona odgovara cilju Uredbe br. 2201/2003 jer se njome uspostavljaju fleksibilna kolizijska pravila kako bi se uzela u obzir mobilnost osoba i također zaštitila prava bračnog druga koji je napustio državu članicu zajedničkog uobičajenog boravišta, jamčeći pritom postojanje stvarne poveznice između zainteresirane osobe i države članice koja provodi nadležnost (vidjeti u tom smislu presudu od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 49. i 50. i navedenu sudsku praksu).
- 36 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku, osoba IB, koja je francuski državljanin, podnijela je zahtjev za razvod braka tribunalu de grande instance de Paris (Okružni sud u Parizu), pozivajući se na članak 3. stavak 1. točku (a) šestu alineju Uredbe br. 2201/2003. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, osoba IB najmanje šest mjeseci prije pokretanja tog postupka imala je stalno i trajno boravište u Francuskoj. Naime, taj sud smatra da elementi povezanosti osobe IB s Francuskom nisu povremeni ni uzgredni i da je barem od svibnja 2017. osoba IB središte svojih profesionalnih interesa smjestila u Francusku. S obzirom na navedeno, sud koji je uputio zahtjev također pojašnjava da osoba IB ipak nije izgubila svoje boravište u Irskoj, u kojoj je održavala obiteljske veze i gdje je zbog svojih osobnih potreba boravila redovito kao i ranije. Tako taj sud smatra da je osoba IB zapravo imala dva boravišta, odnosno jedno tijekom tjedna u Parizu zbog profesionalnih razloga, a drugo kod svoje supruge i djece u Irskoj tijekom preostalog vremena.
- 37 U tim okolnostima valja utvrditi treba li članak 3. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 2201/2003 tumačiti na način da bračni drug u određenom trenutku može imati samo jedno uobičajeno boravište u smislu te odredbe.
- 38 Najprije valja utvrditi da Uredba br. 2201/2003 ne sadržava nikakvu definiciju pojma „uobičajeno boravište”, osobito uobičajenog boravišta bračnih drugova, u smislu njezina članka 3. stavka 1. točke (a).



- 39 U nedostatku takve definicije u Uredbi br. 2201/2003 ili izričitog upućivanja na pravo država članica radi utvrđivanja smisla i dosega pojma, važno je potražiti autonomno i ujednačeno tumačenje, uzimajući u obzir kontekst odredbi u kojem ga se spominje i ciljeve te uredbe (vidjeti po analogiji, u pogledu uobičajenog boravišta djeteta, presudu od 28. lipnja 2018., HR, C-512/17, EU:C:2018:513, t. 40. i navedenu sudsku praksu).
- 40 Kao prvo, valja istaknuti da se ni u članku 3. stavku 1. točki (a) navedene uredbe ni u bilo kojoj drugoj njezinoj odredbi navedeni pojam ne spominje u množini. Naime, Uredba br. 2201/2003 odnosi se na sudove države članice „uobičajenog boravišta” jednog i/ili drugog bračnog druga ili djeteta, ovisno o slučaju, pri čemu se sustavno koristi jednina a da pritom ne predviđa da ista osoba istodobno može imati više uobičajenih boravišta ili uobičajeno boravište na više mjesta. U tom je pogledu zakonodavac Unije, uostalom, u članku 66. točki (a) te uredbe morao pojasniti da se, u slučaju države članice u kojoj se dva ili više pravnih sustava koji se odnose na pitanja uređena navedenom uredbom primjenjuju u različitim teritorijalnim jedinicama, „svako upućivanje na uobičajeno boravište u toj državi članici odnosi na uobičajeno boravište u teritorijalnoj jedinici”.
- 41 Kao drugo, Sud je u okviru tumačenja odredbi Uredbe br. 2201/2003 već presudio, s jedne strane, da se na temelju uporabe pridjeva „uobičajeno” može zaključiti da boravište mora imati određen stupanj stabilnosti ili redovitosti i, s druge strane, da to da je osoba premjestila svoje uobičajeno boravište u državi članici odražava namjeru te osobe da ondje uspostavi stalno ili uobičajeno središte svojih interesa, s namjerom da mu da stabilan karakter (vidjeti presudu od 22. prosinca 2010., Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, t. 44. i 51.).
- 42 Takvo je tumačenje, uostalom, potkrijepljeno izvješćem s objašnjenjima koje je izradila A. Borrás, a koje se odnosi na Konvenciju o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima, takozvanu Konvenciju iz Bruxellesa II. (SL 1998., C 221, str. 1.), koja je nadahnula tekst Uredbe br. 2201/2003. Naime, iz točke 32. tog izvješća (SL 1998., C 221, str. 27.) proizlazi da je, što se tiče „uobičajenog boravišta” kao kriterija za dodjelu nadležnosti u području raskida bračne veze, osobito uzeta u obzir definicija koju je Sud dao u drugim područjima, prema kojoj taj pojam označava mjesto u kojem je dotična osoba utvrdila stalno ili uobičajeno središte svojih interesa, s namjerom da mu da stalan karakter.
- 43 Međutim, poistovjećivanje uobičajenog boravišta osobe, u ovom slučaju bračnog druga, sa stalnim ili uobičajenim središtem u kojem se nalaze njezini interesi ne ide u prilog prihvaćanju da veći broj boravišta istodobno može imati takav karakter.
- 44 Kao treće, ta ocjena potkrijepljena je ciljem koji se želi postići pravilima o nadležnosti iz članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003, a to je osiguravanje ravnoteže između mobilnosti osoba unutar Europske unije i pravne sigurnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 33. i navedenu sudsku praksu).
- 45 Točno je da je, kako bi se potaknula mobilnost osoba unutar Unije, Uredba br. 2201/2003 nadahnuta ciljem olakšavanja raskida bračne veze utvrđivanjem, u njezinu članku 3. stavku 1. točki (a), u korist stranke koja pokreće postupak više alternativnih kriterija čija primjena ne podliježe odnosu hijerarhije. Zbog toga sustav podjele nadležnosti uspostavljen tom uredbom u području raskida bračne veze nema za cilj isključiti višestruke nadležnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 46. i 47. i navedenu sudsku praksu), koje su usklađene pravilima o litispencijiji iz članka 19. navedene uredbe.

- 46 Međutim, priznanje da bračni drug istodobno može imati uobičajeno boravište u više država članica značilo bi naštetiti pravnoj sigurnosti, s obzirom na to da bi se otežalo određivanje unaprijed sudova koji bi mogli odlučivati o raskidu bračne veze te bi se sudu pred kojim je pokrenut postupak provjera vlastite nadležnosti učinila složenijom. Kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točki 94. svojeg mišljenja, to bi stoga predstavljalo rizik da se međunarodna nadležnost konačno ne utvrdi kriterijem „uobičajenog boravišta” u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003, nego kriterijem koji se temelji na jednostavnom boravištu jednog ili drugog bračnog druga, čime se povređuje ta uredba.
- 47 Kao četvrto, valja primijetiti da tumačenje pravila o nadležnosti iz članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003 ima posljedice koje se ne ograničavaju na raskid bračne veze kao takve.
- 48 Naime, konkretno, članak 3. točka (c) Uredbe br. 4/2009 i članak 5. Uredbe 2016/1103 upućuju na nadležnost iz članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003 i predviđaju, u okviru postupaka raskida bračne veze, sporednu nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak za odlučivanje o određenim zahtjevima za uzdržavanje ili o određenim imovinskim pitanjima. Dakle, priznanje bračnom drugu više istodobnih uobičajenih boravišta također bi moglo ugroziti zahtjev predvidljivosti pravila o nadležnosti, koji je zajednički navedenim uredbama (vidjeti u pogledu Uredbe br. 4/2009 presudu od 4. lipnja 2020., FX (Obustava izvršenja tražbine uzdržavanja), C-41/19, EU:C:2020:425, t. 40. i navedenu sudsku praksu i u pogledu Uredbe 2016/1103 osobito njezine uvodne izjave 15. i 49.).
- 49 Kao peto, sva ta razmatranja nisu dovedena u pitanje tumačenjem članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003 iz presude od 16. srpnja 2009., Hadadi (C-168/08, EU:C:2009:474, t. 56.), u vezi s kojim je Sud priznao da sudovi više država članica mogu biti nadležni kada zainteresirane osobe imaju više državljanstava.
- 50 Naime, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti naveo u točki 92. svojeg mišljenja, iako je Sud u navedenoj presudi isključio to da je poveznica iz članka 3. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 2201/2003, odnosno državljanstvo obaju bračnih drugova, ograničena na njihovo „stvarno državljanstvo”, ta okolnost nije povezana s tumačenjem članka 3. stavka 1. točke (a) te uredbe.
- 51 Iz svih tih razmatranja proizlazi da, iako nije isključeno da bračni drug istodobno može imati više boravišta, on u određenom trenutku može imati samo jedno uobičajeno boravište u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003.
- 52 Budući da pojam „uobičajeno boravište” u biti odražava činjenično pitanje (presuda od 8. lipnja 2017., OL, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, t. 51.), na sudu koji je uputio zahtjev je da provjeri, na temelju svih činjeničnih okolnosti svojstvenih predmetnom slučaju, odgovara li državno područje države članice nacionalnog suda pred kojim je osoba IB pokrenula postupak mjestu u kojem se nalazi uobičajeno boravište stranke koja pokreće postupak u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) šeste alineje Uredbe br. 2201/2003 (vidjeti po analogiji presude od 2. travnja 2009., A, C-523/07, EU:C:2009:225, t. 42. i od 28. lipnja 2018., HR, C-512/17, EU:C:2018:513, t. 41.).
- 53 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, u okviru tumačenja odredbi Uredbe br. 2201/2003 koje se odnose na roditeljsku odgovornost, Sud smatrao da je za utvrđivanje mjesta uobičajenog boravišta djeteta, osobito malog djeteta koje svakodnevno ovisi o svojim roditeljima, važno tražiti mjesto gdje su oni stalno prisutni i integrirani u društveno i obiteljsko okruženje, pri čemu se namjera nastanjenja u tom mjestu, a koja se izražava opipljivim mjerama, također može uzeti u

- obzir (vidjeti u tom smislu presudu od 28. lipnja 2018., HR, C-512/17, EU:C:2018:513, t. 45. i 46. i navedenu sudsku praksu). Tom sudskom praksom tako se zadržava društveno i obiteljsko okruženje roditelja djeteta, osobito kod male djece, kao bitan kriterij za određivanje mjesta uobičajenog boravišta tog djeteta.
- 54 Točno je da posebne okolnosti koje obilježavaju mjesto uobičajenog boravišta djeteta očito nisu u svim točkama jednake onima koje omogućuju određivanje mjesta uobičajenog boravišta bračnih drugova u smislu članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003.
- 55 Tako bračni drug zbog bračne krize može odlučiti napustiti prijašnje uobičajeno boravište para kako bi se nastanio u državi članici različitoj od one tog prijašnjeg boravišta i ondje podnijeti zahtjev za raskid bračne veze pod uvjetima predviđenima u članku 3. stavku 1. točki (a) petoj ili šestoj alineji Uredbe br. 2201/2003, pri čemu ostaje u potpunosti slobodan zadržati određeni broj društvenih i obiteljskih veza na državnom području države članice prethodnog uobičajenog boravišta para.
- 56 Nadalje, za razliku od djeteta, osobito malog, čija je okolina u pravilu uglavnom obiteljska (vidjeti u tom pogledu presudu od 22. prosinca 2010., Mercredi, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, t. 54.), okolina odrasle osobe nužno je raznolika, sastavljena od znatno šireg spektra djelatnosti i raznolikih, osobito profesionalnih, socio-kulturnih, imovinskih kao i privatnih i obiteljskih interesa. U tom pogledu, ne može se zahtijevati da se ti interesi usredotoče na područje samo jedne države članice, uzimajući u obzir, među ostalim, cilj Uredbe br. 2201/2003 da se olakšaju zahtjevi za raskid bračne veze uvođenjem fleksibilnih kolizijskih pravila i zaštite prava bračnog druga koji je zbog bračne krize napustio državu članicu zajedničkog boravišta (vidjeti u tom smislu presudu od 13. listopada 2016., Mikołajczyk, C-294/15, EU:C:2016:772, t. 50. i navedenu sudsku praksu).
- 57 Ipak, ostaje činjenica da sudska praksa navedena u točki 53. ove presude omogućuje, u svrhu tumačenja članka 3. stavka 1. točke (a) Uredbe br. 2201/2003, zaključak da je pojam „uobičajeno boravište” načelno obilježen dvama elementima, odnosno, s jedne strane, namjerom zainteresirane osobe da na određenom mjestu odredi uobičajeno središte svojih interesa i, s druge strane, dovoljno stabilnom prisutnošću na državnom području dotične države članice.
- 58 Stoga bračni drug koji se namjerava pozvati na nadležnost iz članka 3. stavka 1. točke (a) pete ili šeste alineje Uredbe br. 2201/2003 nužno mora prenijeti svoje uobičajeno boravište na državno područje države članice različite od one prethodnog uobičajenog boravišta i stoga, s jedne strane, izraziti namjeru utvrđivanja uobičajenog središta svojih interesa u toj drugoj državi članici i, s druge strane, dokazati da njegova prisutnost na državnom području te države članice pokazuje dovoljan stupanj stabilnosti.
- 59 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz spisa kojim Sud raspolaže, nesporno je da osoba IB, državljanin države članice nacionalnog suda pred kojim je postupak pokrenut, ispunjava uvjet boravišta na državnom području te države članice u trajanju od najmanje šest mjeseci neposredno prije podnošenja svojeg zahtjeva za raskid bračne veze na temelju članka 3. stavka 1. točke (a) šeste alineje Uredbe br. 2201/2003. Također je utvrđeno da je osoba IB tijekom tjedna trajno i stabilno od 2017. obavljala profesionalnu djelatnost na neodređeno vrijeme u Francuskoj, na čijem je državnom području obitavala u stanu u svrhu obavljanja navedene djelatnosti.

- 60 Tim se elementima nastoji dokazati da je boravak osobe IB na području te države članice stabilan i trajan te, osim toga, da barem svjedoči o integraciji dotične osobe u društveno i kulturno okruženje u navedenoj državi članici.
- 61 Iako se takvim elementima *a priori* navodi na pomisao da se uvjeti iz članka 3. stavka 1. točke (a) šeste alineje Uredbe br. 2201/2003 mogu ispuniti, ipak je na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri omogućuju li sve činjenične okolnosti svojstvene ovom slučaju doista zaključak da je dotična osoba prenijela svoje uobičajeno boravište na državno područje države članice kojoj navedeni sud pripada.
- 62 S obzirom na prethodna razmatranja, na postavljeno pitanje valja odgovoriti tako da članak 3. stavak 1. točku (a) Uredbe br. 2201/2003 valja tumačiti na način da bračni drug koji vodi život u dvjema državama članicama može svoje uobičajeno boravište imati samo u jednoj od tih država članica, tako da su sudovi države članice na čijem se državnom području nalazi to uobičajeno boravište jedini nadležni za odlučivanje o zahtjevu za raskid bračne veze.

### Troškovi

- 63 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

**Članak 3. stavak 1. točku (a) Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, valja tumačiti na način da bračni drug koji vodi život u dvjema državama članicama može svoje uobičajeno boravište imati samo u jednoj od tih država članica, tako da su sudovi države članice na čijem se državnom području nalazi to uobičajeno boravište jedini nadležni za odlučivanje o zahtjevu za raskid bračne veze.**

Potpisi